

Lokalitet 13 udgør Skov 404 – Hald Sø

13. Hald Sø

Afd. 1250a (SØ – 341.9 ha)

Hald Sø ligger dybt nedsænket i terrænet mellem sandede morænebakker, som mange steder falder stejlt mod søen fra op til 50-60 meters højde. Søens navn menes at komme af det gamle ord ”hall” for skråning (jf. hælde). Søen er med sine 31 meter landets trediedybste, og da vandspejlet kun ligger 9 meter over havet, når søbunden ned til 22 meter under havniveau.

Søens overflade er på 342 hektar og middeldybden er 13.1 meter, hvilket giver et volumen på 45 millioner m³. Søen modtager vand fra en række kilder og bække og har afløb mod nord gennem Non Mølleå. Gennemstrømningen er på ca. 1 m³ per sekund, hvilket giver søvandet en gennemsnitlig opholdstid på 1-1.5 år. På grund af søens store dybde og vindbeskyttede beliggenhed dannes der hvert år et temperaturspringlag imellem 7 og 14 meters dybde.

På grund af den hurtigt tiltagende dybde og den overvejende skovbevoksede og skyggede søbred er både rørsump og undervandsvegetation meget sparsomt udbredt, men rummer dog flere karakteristiske arter for rene søer (tabel 1). Søen rummer hele 12 fiskearter (tabel 2), heriblandt en genetisk oprindelig bestand af søørred og adskillige arter af vandfugle (tabel 3).

Søen har tidligere været alvorligt belastet med fosfor fra dambrug og byspildevand. Byspildevandet blev i 1984 ledt uden om søen, og i 1985-88 blev samtlige dambrug ved søens tilløbsbække opkøbt og nedlagt.

Inden da havde søen fået det udpræget dårligt med uklart vand, iltsvind i bundvandet om sommeren og bortdøen af vandplanterne. Den nævnte reduktion i fosfortilførslen var dog ikke tilstrækkelig, da der var oplagret en meget betydelig pulje af fosfor i søens bundsediment. Under perioder med iltsvind i bundvandet frigives der fosfor, da iltmangelen medfører reduktion af de jernforbindelser, som ellers kan holde fosforen kemisk bundet i sedimentet.

Der blev derfor i 1985 opstillet et tankanlæg med flydende ilt, som blev pumpet ud på de dybeste steder i søen via lange slanger med diffusorer. Iltningen har medført, at der nu bindes mere fosfor i sedimentet, end der frigøres.

Resultaterne er, at søens gennemsnitlige sommerkoncentration af fosfor er faldet fra 0.13 mg pr. liter før indgrebene til 0,038 mg pr. liter i perioden 1985-96 og forventes at falde yderligere til blot 0,015 mg pr. liter. Bundvegetationens dybdegrænse er som følge af den tiltagende klarhed i vandet øget fra 2 meter til 3.6 meter, og karakteristiske arter for næringsfattige søer som strandbo, nåle-sumpstrå og trådvandaks har kunnet overleve. Dansemyggelarver, som er vigtig fiskeføde, var

tidligere næsten forsvundet på dybder over 25 meter, men findes nu i antal på 6.000 pr. m² i 30 meters dybde.

Enkimbladede	Vandaks, Børstebladet	Tokimbladede	Vandranunkel, Kredsblad.
Kogleaks, Sø-	Vandaks, Hjerterbladet	Hornblad, Tornfrøet	Vandranunkel, Storbldr.
Sumpstrå, Nåle-	Vandaks, Kruset	Pileurt, Vand-	Vandstjerne, Høst-
Tagrør	Vandaks, Liden	Skræppe, Dynd-	
Vandaks, Brodbladet	Vandaks, Tråd-	Strandbo	
Vandaks, Butbladet	Vandkrans	Tusindblad, Aks-	

Vandplanter i Hald Sø iflg. Viborg Amt og P. Wind, Oversigt over Botaniske Lokaliteter i Viborg Amt, Miljøministeriet 1991.

Fiskearter i Hald Sø: Søørred, ål, gedde, aborre, hork, knude, skalle, rudskalle, løje, brasen, suder, smelt, 3-pigget hundestejle.

Udvalgte fuglearter som yngler eller fouragerer i og ved Hald Sø: Vandstær, isfugl, bjergvipstjert, gråand, trolldand, hvinand, lille skallesluger, stor skallesluger, toppet lappedykker, blichøne, fiskehejre, skarv (koloni), knopsvane, sangsvane, hættemåge, fiskeørn.

Målsætning:

Hald Sø har i Viborg Amts Regionplan målsætningen A1/A2. Søen er et naturvidenskabeligt referenceområde, og søens plante- og dyreliv ikke må være påvirket af menneskelige aktiviteter. Søen er desuden en badevandssø, og skal derfor overholde Miljøstyrelsens krav til badevand.

Hald Sø er senest blevet undersøgt i 2005, hvor søen havde en tilfredsstillende tilstand. Søen opfylder dog ikke målsætningen, da søen stadig plejes ved at tilføre ilt til bundvandet.
